

В.Н.Підгірна,

Буковинська державна фінансова академія,
м. Чернівці

СОТ: ДОСВІД РУМУНІЇ ТА РЕАЛІЇ ВЗАЄМВІДНОСИН

Жодна сучасна держава, яка прагне належати до цивілізованої, не може відокремитися від інших країн і відсторонитися від міжнародних відносин. Україна також не є винятком і посідає в світовому співтоваристві і міжнародних зв'язках своє, нехай на сьогодні і скромне, місце. У даній статті проаналізувавши досвід сусідньої Румунії членства у СОТ, виокремлено певні шляхи захисту вітчизняного виробництва та висвітлено окремі моменти співпраці двох держав на сучасному етапі.

Not a single modern state which aims to behave to civilized can move away from other countries and keep away from international relations. Ukraine also is not an exception and occupies in a world concord and international copulas it, let for today and modest, place. In this article, analysing experience of nearby Romania of membership in WTO the certain ways of defence of domestic production are selected and the separate moments of collaboration are reflected two held on the modern stage.

Загальний аналіз зовнішньоторговельних відносин України свідчить, що вступ держави до СОТ позитивно вплинув на гармонізацію торговельно-орієнтованого законодавства держави з договірною-правовою системою СОТ. Проте членство України у СОТ вимагає скасування багатьох положень, закріплених у чинних програмах субсидування окремих галузей, які суперечать нормам СОТ. У короткостроковій перспективі це спричиняє проблеми для галузей з високим рівнем субсидування.

Вітчизняні виробники в окремих випадках виявляються неготовими до зростання конкуренції через низьку ефективність підприємств, недосконалу якість продукції, а також невідповідність українських стандартів і процедур сертифікації продукції світовим стандартам. Наразі корисним буде провести аналіз досвіду країн, які пройшли певний шлях становлення від членства у СОТ до вступу у ЄС, це зокрема Румунія.

Оцінці наслідків вступу до СОТ, а також пошуку нових шляхів співпраці з сусідніми країнами, зокрема Румунією, присвятили свої праці вітчизняні та іноземні фахівці, вчені і практики – це Я.П.Андре, О.Л.Блонська, В.М.Гончаров, С.М.Гакман, В.В.Дорофійенко, А.Н.Саморукова та інші. Однак питання виходу вітчизняного виробника на світові ринки, при цьому використання досвіду Румунії вивчено недостатньо.

Проте економічні переваги вільної торгівлі добре відомі та мають фактичне підґрунтя. Зростання конкуренції збільшує пропозицію товарів і послуг, приводить до зниження цін і зростання реальної вартості грошових активів споживачів, а освоєння ринків дає

успішно діючим виробникам додаткові можливості щодо розширення сфери діяльності, підйому ефективності виробництва та якості продукції, що виробляється. Тому варто визначити реалії співпраці двох держав у певних галузях на сучасному етапі.

Слід зазначити, що навіть у межах самої СОТ існують глибокі протиріччя між членами цієї організації. Адже кодекси та конвенції не є прийнятними для всіх без винятку країн. Тому у відносинах між економічно розвинутими та країнами, що лише вступили на шлях свого розвитку виникають проблеми та непорозуміння. Складаються думки, які негативно та позитивно оцінюють членство України у СОТ [4].

Національні виробники зазнають певних втрат, пов'язаних з адаптацією до нового конкурентного законодавства. За експертними оцінками Кабміну, сьогодні законодавство України гармонізоване з вимогами СОТ на **90%** [1, 8]. Проте, відкривши свій ринок для більшості іноземних товарів, Україна не прийняла документів, необхідних для власного доступу на ринки інших країн на таких самих умовах. У результаті маємо падіння сальдо торгового балансу, значне перевищення імпорту над експортом [7].

Заяви про те, що при вступі до СОТ будь-яка країна отримує безумовні та значні переваги має економічне спростування. Прикладом є досвід Румунії – члена СОТ із **1995** року. Детальне вивчення наслідків лібералізації зовнішньої торгівлі цієї країни дозволяє стверджувати, що насправді після її вступу мав місце ефект “відкритих дверей” для імпорту іноземних товарів на внутрішній ринок, але аналогічний ефект щодо експорту на світові ринки не спостерігався [3]. Свідченням погіршення торговельної позиції Румунії, після інтеграції в СОТ, було зростання від’ємного сальдо зовнішньоторговельного балансу протягом **1995-2000** рр. (табл. 1).

Таблиця 1

*Динаміка сальдо торговельного балансу Румунії,
за період 1995-2000 рр.*

млн. євро

Країна	Роки				
	1995	1997	1998	1999	2000
Румунія	-1810,1	-2511,9	-3156,9	-1773,8	-2909,1

Як свідчать дані табл. 1, за п'ятирічний період після інтеграції до системи ГАТТ/СОТ Румунії не вдалося кардинально наростити

обсяги експорту та зберегти відносно сталі обсяги імпорту, що вело б до поліпшення поточного рахунку їхнього платіжного балансу, а відтак – до збільшення державних валютних резервів. Навпаки, внаслідок інтенсифікації імпорتنих потоків від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу країни за вказаний період зросло у 2-3 рази.

Досвід країн, які приєдналися до СОТ, вказує на те, що процес зв'язування тарифів не завжди забезпечує доступ до ринку. Національні виробники несуть певні втрати, пов'язані з адаптацією до нового конкурентного та регулятивного середовища. Прикладом може бути узгодження обсягів тарифної квоти на ввіз тростинного цукру-сирцю, що зачепив інтереси українських сільгоспвиробників. Україна взяла на себе зобов'язання по встановленню квоти на ввезення тростинного цукру-сирцю в обсязі 200 тис. тонн і доведення її до 260 тис. тонн протягом трьох років після вступу у СОТ [7]. Наслідком збільшення імпорту щодо дешевого цукру-сирцю стало, з одного боку, зниження цін на цукор на внутрішньому ринку, що вигідно споживачам, але, з іншого боку, завдало збитків сільгоспвиробникам.

Для захисту внутрішнього ринку Румунія активно використовувала усі можливі і «не бажані» засоби в системі вимог СОТ. Для забезпечення мінімального доступу на ринок, Румунія застосовувала тарифні квоти на сільськогосподарські товари, незважаючи на рекомендації СОТ перетворити їх на адвалерні тарифи. Крім того, для припливу прямих іноземних інвестицій країна повинна була вживати додаткових заходів, тому з 1998 року Румунія запровадила принцип рівності для внутрішніх і зовнішніх інвесторів [6].

Обмеження державної підтримки сільського господарства в Румунії після вступу до СОТ призвело до того, що традиційно аграрно орієнтовані регіони перестали бути такими, перепрофільювалися на мультипромисловою політику.

Мультипромисловість в Україні може дати позитивний ефект, оскільки може стати своєрідним моніторингом стану справ в економіці у розгорнутому по галузевому поділу. Водночас, якщо дотації сільгоспвиробникам буде обмежено, то АПК нашої країни має всі шанси залишитися не модернізованою галуззю, що демонструватиме стійке відставання від відповідних показників

АПК країн-партнерів по СОТ.

Водночас після того як Румунія набула членства у ЄС, торговельні відносини, в одній з найбільш перспективних галузей для Румунії - сільському господарстві, в перші роки майже були відсутні. Зазначене зумовлено встановленням значних обмежень з боку Європейського Союзу, а отже, і Румунії, на імпорту продукції з-за меж ЄС, зокрема для українських виробів тваринного походження. Крім того, ЄС практикує надзвичайно високий рівень ввізного мита на сільськогосподарську продукцію з України. Зокрема, на ввіз м'ясних продуктів з України митна ставка становить в середньому **12%** та **176,8** євро/т, на імпорту молока відповідно **21,8** євро/т.

Якщо розглядати металургійну галузь, то відбулось зменшення обсягів українського експорту металопродукції у **2008** році, зумовлене тим, що основним і практично єдиним імпортером залізорудної сировини (окатиш, залізорудний концентрат) в Румунії є компанія **Arcelor Mittal** Румунія, яка імпортує значні обсяги сировини для потреб металургійного комбінату в м. Галац. Проте прослідковується позитивний вплив на динаміку експорту України у **2009** році, що пов'язаний зі скасуванням кількісних обмежень на імпорту в країни ЄС шести груп металопродукції. Основним негативним наслідком вступу України до СОТ для металургійної галузі України є обмеження можливості субсидування виробництва та експорту шляхом надання податкових пільг, списання податкової заборгованості тощо.

Вступ Румунії до ЄС з **1 січня 2007** року відкрив нові можливості переймання досвіду співпраці, зокрема у сфері торговельно-економічного співробітництва. Адже потенціал українсько-румунського співробітництва є значним: від співробітництва у сфері євроатлантичної інтеграції до формування спільноти безпеки в регіоні Північного Причорномор'я. Крім того, **18 лютого 2009** року ратифіковано угоду Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про економічне, промислове, наукове та технічне співробітництво. З урахування вищезазначеного, розвиток торговельно-економічних відносин між Україною та Румунією характеризувався новими тенденціями, які пов'язані зі вступом країни до ЄС, розширенням споживання в обох країнах, розміщенням у Румунії потужних підприємств відомих європейських та світових компаній, стратегії яких передбачають

зокрема, присутність на ринках України, що дозволило збільшити експорт до Румунії у **1,7** рази.

Підтвердженням співпраці між двома державами після вступу України до СОТ та підвищення конкурентоспроможності власного виробництва є виконання замовлень нашою державою. Це, зокрема, ТОВ «Українські дахи», дочірнє підприємство ВАТ «Івано-Франківськцемент», на початку року розробило новий продукт – безазбестовий шифер, у якому застосовано ПВА-волокна замість азбестових, розрахований на споживачів із сусідньої Румунії.

Добудова Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд (КГЗКОР) залишається проблемним і впливає на весь комплекс українсько-румунських економічних зв'язків. Зважаючи на бюджетні труднощі, починаючи з **1999** року Україна майже повністю припинила фінансування цього проекту. Нині Україна розглядає пропозиції іноземних інвесторів, які зацікавлені в завершенні цього проекту.

Румунія з самого початку розглядала КГЗКОР як важливе джерело сировини для металургійного комбінату „**Sidex**” з м. Галаць. Оскільки на сьогодні компанія „**Mittal Steel**” є власником цього комбінату („**Sidex**”) і українського металургійного комбінату “Криворіжсталь”, то вона має зацікавленість у КГЗКОРі. Румунська сторона обговорювала можливість реалізації своєї частки також з російською компанією „Северсталь”.

7-8 квітня **2008** року в м. Бухарест відбулись переговори між делегаціями України та Румунії стосовно врегулювання питань, пов'язаних із будівництвом КГЗКОРу. Сторони прийняли рішення провести консультації на рівні експертів з метою звірки даних про витрати румунської сторони. Під час засідання українська сторона передала проект міжурядового Протоколу стосовно остаточного врегулювання питань, пов'язаних із будівництвом КГЗКОРу, яким пропонується замінити діючий Протокол між Урядом України й Урядом Румунії про продовження співробітництва в будівництві Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд від **5** травня **1994** року.

Було також домовлено провести другий раунд переговорів не пізніше першої декади червня **2008** року в м. Києві. Пізніше румунська сторона виявилась не готовою прибути до Києва у цей період. Торговельно-економічна місія вважає, що враховуючи ситуацію, яка склалася, та внутрішньополітичну чутливість цього

питання, насамперед у Румунії, а також залежність оцінок від кон'юнктури відповідного ринку, за умов подальшого ухилення румунської сторони від продовження переговорного процесу, його вирішенню могло б суттєво сприяти чітке визначення Україною можливих односторонніх дій щодо забезпечення відповідних інтересів держави у зв'язку з подальшою долею КГЗКОР та початок їх практичної реалізації.

Незначним залишається рівень інвестиційного співробітництва з Румунією, оскільки Румунія, як і Україна, не належить до країн-донорів капіталу і сама потребує значних інвестицій для модернізації економіки. Проте, як відомо, світовий ринок живе за законами конкуренції і поки ми розгойдуємось, інші країни активно завойовують наше потенційне місце під сонцем. Якщо вибирати серед двох країн, інвестиції, що могли б прийти у нашу країну, приходять до Румунії.

Набувши членства у СОТ для України та вступ до ЄС для Румунії відкрив новий формат інтеграційної співпраці, проте підвищення конкурентоспроможності власного виробництва лишається актуальним питанням для обох країн. Для формування власного шляху розвитку варто аналізувати досвід інших країн, прагнути досягати більшого. Протягом більше року членства України у СОТ спостерігалися випереджаючі темпи зростанням імпорту. Отже, урок перший — Україна повинна оволодіти дозволеними СОТ важелями захисту внутрішнього ринку. Урок другий ґрунтується на очікуваннях стосовно того, що з'являться позитивні тенденції для експорту. Однак у світлі економічної кризи експорт, навпаки, почав стрімко падати. Причому поряд із зменшенням споживчого попиту всередині країни українські виробники зіткнулися із наростанням протекціоністської політики з боку інших країн-членів організації. Тому нам слід вивчити та використовувати всі інструменти захисту експортерів, які дозволяє СОТ.

Членство України в СОТ вимагає структурної перебудови національної економіки, зокрема, підвищення рівня стандартів виробництва та управління, налагодження нових ефективних механізму захисту національних товаровиробників (цьому підтвердження є досвід сусідньої Румунії).

Список використаних джерел:

1. Про заходи, пов'язані зі вступом України до Світової організації торгівлі: Указ Президента України від 17.06.08 р. // Урядовий кур'єр. – 2008. – №115. – С.12.
2. Андре Я.П. Экономическая интеграция в общий европейский рынок: сравнительная

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

характеристика внешней торговли Польши, Румынии и Украины // Журнал Европейской экономики. – 2006. – №2. – С.150.

3. Блонська О.Л. Розвиток економік постсоціалістичних країн // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – №6. – С.3-7.

4. Дорофійенко В.В. Про деякі аспекти економічних наслідків приєднання України до СОТ // Економіст. – 2007. – №8. – С.66-69.

5. Зовнішня торгівля товарами за 2008 рік / Держкомстат України // Урядовий кур'єр. – 2009. – №28. – С. 9.

6. Саморукова А.Н. Формирование конкурентной среды в экономике Румынии / Проблемы теории и практики управления. – 2006. – №10. – С.26.

7. Щодо приєднання України до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами та Конвенції про спільну транзитну процедуру // Митна газета. – 2008. – №24. – С.8.

8. Сайт Світової організації торгівлі. – [Електронний ресурс]. – Доступ. – <http://wto.in.ua>.